

СЕКЦІЯ 20

ІДЕОЛОГІЧНА, ПСИХОЛОГІЧНА ТА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Керівники секції: полковник О.Л. Грунтківський;
д.соц.н. доцент полковник Ю.А. Калагін
Секретар секції: к.психол.н. підполковник Д.П. Приходько

ІДЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ, ЯК МЕХАНІЗМ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

О.Л. Грунтківський¹; Ю.М. Широбоков², к.психол.наук, доц.

*¹Управління з виховної та соціально-психологічної роботи
Командування Повітряних Сил Збройних Сил України;*

²Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Ідеологічна підготовка є важливим засобом реалізації гуманітарної політики держави у Збройних Силах України та актуальною проблемою сьогодення. Вона здійснюється на підставі вимог Конституції України, законів держави й указів Президента України з воєнних питань, наказів та директив Міністерства оборони, командувачів видів Збройних Сил, а також органів по роботі з особовим складом. Самій проблемі вдосконалення ідеологічної підготовки військовослужбовців присвячено багато досліджень, але питання становлення професійної відповідальності військовослужбовців в умовах реформування розглянуті недостатньо. Становлення професійної відповідальності у військовослужбовців починається разом з початком служби. Під цим поняттям ми розуміємо процес досягнення такого рівня зрілості, що дає змогу добровільно приймати правила та вимоги, самостійно вирішувати професійні задачі з максимально високою якістю та відповідати за результати й наслідки своєї діяльності. На процес становлення професійної відповідальності впливають наступні психологічні фактори: світогляд і переконання, підвищення рівня знань про сутність професійної відповідальності, позитивна мотивація відповідальної поведінки, інтернальність-екстернальність досліджуваних, ступінь емоційної стабільності та стійкості.

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Ю.А. Калагін, д.соц.н., доц.

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

5-го лютого 2013-го року наказом Міністра оборони України затверджено Концепцію ідеологічної роботи у Збройних Силах України. Визначено, що метою Концепції є посилення ідеологічної складової в загальній системі виховання особового складу збройних сил, надання виховному процесу ідейної основи, цільової спрямованості та методологічних орієнтирів. Поява Концепції, безумовно своєчасна, тому що складний шлях реформування Збройних Сил України актуалізував потребу у стабілізуючих константах свідомості військовослужбовця. Важлива роль у реалізації положень Концепції належить науковому забезпеченню цього процесу. Дослідженню проблем ідеологічної роботи у збройних силах, пошуку адекватних шляхів їх розв'язання повинні бути присвячені науково-дослідні роботи соціально-гуманітарних кафедр Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. Науковий потенціал науково-педагогічних

працівників цих кафедр, дозволяє проводити наукові дослідження на високому рівні, а наявність широкого спектра наукових спеціалізацій дає можливість проводити дослідження за багатьма напрямками. Сьогодні виникає нагальна потреба формування єдиних поглядів насамперед на історію збройних сил. На жаль, дослідження воєнної історії носять відверто кон'юнктурний характер, що базується на заполітизованому сприйнятті історичних подій. Використання результатів таких досліджень у практики ідеологічної роботи неможливе. На нашу думку, результативним напрямком наукових досліджень щодо ідеологічної роботи у Збройних Силах України є аналіз ідеології як соціального феномену.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ТЕМНИЙ ЧАС ДОБИ ТА В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОЇ ВИДИМОСТІ

О.В. Петрачков, к.пед.н.

Національний університет оборони України

Для успішного ведення бойових дій в особливих умовах, а саме в темний час доби та в умовах обмеженої видимості, військовослужбовці повинні володіти спеціальними якостями, які забезпечують високий рівень фізичної працездатності. Встановлено, що висока працездатність і боєздатність військових фахівців обумовлюється не тільки рівнем професійної підготовленості, ступенем оволодіння специфічними навичками військової професії, але й значною мірою низкою факторів, закладених у самому організмі, тобто фізичним станом організму. З метою підготовки військовослужбовців до нічного бою або нічних навчань, фізичні вправи виконуються в денний час в приміщенні з заштореними вікнами (в спортивному залі, казармі), а також увечері або в час сутінків. В даному випадку необхідно виконувати в основному складно-координаційні вправи, попередньо вивчені на навчально-тренувальних заняттях при повній освітленості. За своєю структурою вони повинні бути максимально схожі на військово-професійні прийоми і дії. Адекватна м'язова діяльність, спрямована на вдосконалення фізичної витривалості, позитивно впливає на організм людини, значно підвищуючи його адаптивні можливості, відповідно, і працездатність в різних екстремальних умовах середовища. Аналізуючи характер професійних дій військових підрозділів та вимоги до фізичної підготовленості військовослужбовців можна зробити висновок про те, що основною якістю військовослужбовця, що забезпечує його успішні дії в екстремальних умовах середовища є фізична витривалість, яка сприяє підвищенню стійкості організму до впливу природних модифікаторів, вмінню швидко перемикатися з одного виду рухової діяльності на інший, зберігаючи при цьому можливість тривалий час виконувати бойове завдання на належному рівні. Організація і методика проведення навчально-тренувальних занять в темряві має свої специфічні особливості. Тому, якщо це можливо, їх доцільно організовувати поза приміщенням в сутінковий або нічний час. Завдання тренувань полягає у розвитку відчуття місцевості та дистанції, здатності миттєво реагувати на світлові і звукові сигнали, зіткнення з перешкодами і умовним противником. Проведення ранкової фізичної зарядки (РФЗ) в ранкові години в зимовий час також є ефективним засобом підготовки до дій у нічний час. Доцільно планувати різні варіанти РФЗ для темного часу доби. Спеціальна фізична підготовка вимагає проведення супутнього фізичного тренування в нічний час, в якому маршрут невідомий особовому складу і вибирається завчасно, визначаються місця подолання природних перешкод і порядок проходження їх підрозділами. Експериментально встановлено, що правильно організоване тренування для дій в темний час доби та в умовах обмеженої видимості дозволяє на 15-20% поліпшити результати здійснення нічного маршруту. Ведення бою в темний час доби або в тумані вимагає від військ особливого професійного вишколу, згуртованості й рішучості, а також додаткового оснащення їх радіолокаційними засобами та приладами нічної видимості. Ведення бойових дій вночі висуває підвищені вимоги до рівня фізичної підготовленості, розумового розвитку і

морального духу командирів і всього особового складу підрозділів і військових частин. Нічні бойові дії (особливо наступ великого масштабу) повинні бути ретельно сплановані та підготовлені. Переваги нічних бойових дій полягають у зниженні ефективності вогню наземної зброї і дій авіації противника, в підвищенні значення морального чинника для наступаючого та в можливості прихованого виконання маневру в глибині і навіть безпосередньо на полі бою. До недоліків нічних бойових дій варто віднести складнощі управління, організації розвідки, охорони і зв'язку, недостатню підтримку важкою зброєю і найчастіше неможливість здійснення взаємодії між собою. Нічний бій є одним із видів бойових дій в особливих умовах. Необхідною передумовою для його успіху є наявність військ, спеціально підготовлених для ведення нічних бойових дій, які звикли до них, і можуть подолати вроджену боязливність людини перед темрявою і перетворити ніч у свого помічника. В сучасних умовах не тільки командир, але й кожний підлеглий повинен вміти самостійно діяти, в тій чи іншій мірі брати активну участь в оцінці обстановки та прийнятті рішення. Кожен військовослужбовець повинен діяти продумано і самостійно, його не можна навчити долати труднощі в критичні моменти бою лише шляхом однієї колективної вивучки.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ВИХОВАТЕЛІВ, ЯК ВІЙСЬКОВИХ ПРОФЕСІОНАЛІВ

*О.О. Бурак; В.Д. Кислий, к.психол.н., доц.; В.С. Афанасенко, к.психол.н., проф.
Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

В умовах трансформаційних процесів, які відбуваються у Збройних Силах України, особливо гостро відчувається дефіцит вихователів-професіоналів. У зв'язку з реформуванням виховних структур Збройних Сил України великого значення набувають питання психологічної підготовки фахівців до професійної діяльності. Проблеми професійної діяльності фахівців по роботі з особовим складом знижують ефективність їх діяльності та мотивацію на подальшу службу. Аналіз літературних джерел дозволив визначити проблемні питання психологічної підготовки до професійної діяльності: відсутність єдиного підходу щодо організації психологічної підготовки офіцерів-вихователів до професійної діяльності; невизначеність алгоритмів та методик психологічної підготовки фахівців виховних структур як військових професіоналів; відсутність класів психологічної підготовки, інформаційного центру, психологічної смуги перешкод тощо. Таким чином, сучасний стан психологічної підготовки майбутніх офіцерів-вихователів вимагає якісно нових підходів до організації процесу їх професіоналізації, налагодження і впровадження організаційних, виховних, соціально-психологічних механізмів, які могли б забезпечити виконання завдань за призначенням.

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

*С.В. Залкін, к.військ.н.; С.О. Сідченко, к.т.н., с.н.с.;
К.І. Хударковський, к.т.н., доц., с.н.с.*

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Під моделлю підготовки військового фахівця будемо розуміти документальний опис структури та змісту навчально-виховного процесу, що забезпечує необхідну підготовку фахівця за даною спеціальністю і спеціалізацією. Модель може складатися з окремих взаємно обумовлених модулів навчального плану, кожний з яких представляє системну якість фахівця, що забезпечує виконання конкретного кола завдань. Конкретна системна якість випускника формується сукупністю декількох навчальних дисциплін в органічному поєднанні з індивідуальною роботою, іншими формами навчальної, наукової і виховної роботи. Модель підготовки військового фахівця повинна забезпечувати виконання при її реалізації наступних положень: по-перше, випускник

ВВНЗ повинен володіти фундаментальними знаннями, що необхідні не тільки для засвоєння зразків ОВТ за спеціальністю та спеціалізацією підготовки у ВВНЗ, але й для формування компетенції самостійного засвоєння ними у процесі військово-професійної діяльності нових та модернізованих зразків ОВТ; по-друге, модель повинна забезпечувати поєднання фундаментальності та практичної діяльності підготовки, забезпечувати військово-професійну спрямованість навчання; по-третє, модель повинна виключати багатопредметність з конкретного циклу підготовки; по-четверте, модель повинна визначати систему діагностування якості засвоєння програми навчальних дисциплін та інших навчальних заходів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу та обмеження часу на екзаменаційні сесії.

СКЛАДОВІ АКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

А.А. Голота; О.І. Бобикіна

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Формування нових поглядів на комплектування та завдання Збройних Сил України потребує визначення нових ідеологічних і світоглядних орієнтирів навчання та виховання військовослужбовців та цивільного персоналу ЗСУ, посилення ідеологічної складової виховання особового складу. Ідеологічна робота потребує реорганізації безпосередньо як системоутворюючий елемент формування духовного потенціалу Збройних Сил. Вона повинна дійсно стати невід'ємною складовою процесу бойової підготовки та повсякденної діяльності Збройних Сил. Відповідно до Концепції ідеологічна робота здійснюється за напрямками: інформаційно-пропагандистське забезпечення; військово-патріотичне виховання; культурно-просвітницька робота; захист від негативного інформаційно-психологічного впливу. Разом із тим основною метою ідеологічної роботи є досягнення і підтримання високого морального духу особового складу Збройних Сил, виховання у військовослужбовців почуття особистої відповідальності за захист Вітчизни, розуміння засад державної політики та заходів, що здійснюються в інтересах забезпечення національної та міжнародної безпеки. Тому достатньо актуальними є такі напрямки виховної роботи як військове, моральне, правове, економічне майже політичне виховання. Тобто система ідеологічної роботи є дуже складним елементом забезпечення боєздатності ЗСУ, а тому потребує постійного наукового супроводження протягом всього етапу становлення та реалізації сучасних поглядів на їх роль, завдання, оснащення та комплектування. При цьому особливе значення має введення воєнно-ідеологічної підготовки особового складу військ.

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛЬОТНОГО ПРОФІЛЮ

В.М. Кирпенко

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Вплив рівня спеціальної фізичної підготовленості на різних етапах і в періодах професійного удосконалення різний; із підвищенням класної кваліфікації пілотів вплив фізичної підготовки на ефективність льотної діяльності знижується. Про це говорять дослідження ряду авторів, які вважають, що по мірі росту досвіду льотної роботи відбувається удосконалення необхідних якостей і рухових навичок, а також досягається оптимальний розвиток стійкості до впливу несприятливих факторів польоту. Однак, практика фізичного виховання, результати спеціальних наукових

досліджень, проведених в останні роки, розширили уявлення про значення й зміст спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців льотного профілю. Було встановлено, що в процесі спеціальної фізичної підготовки успішно формується великий комплекс психофізіологічних, особистісних якостей, майбутніх пілотів. Важливе значення має спеціальна фізична підготовка і як один із засобів підвищення ефективності навчання авіафахівців при оволодінні навичками своєї майбутньої спеціальності. Тут слід особливо зазначити використання засобів фізичної підготовки для вивчення рухових здатностей військовослужбовців з метою визначення рівня їхнього розвитку, виявлення недоліків і коригування шляхом спеціально спрямованого тренування. Ще одне значення спеціального фізичного тренування полягає в систематичному вдосконалюванні якостей, найбільш важливих для особового складу Повітряних Сил. Важливо відзначити, що високий рівень фізичної підготовленості льотчиків є гарною базою для вироблення в них у короткий термін необхідних льотних якостей і навичок.

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ-ЛЬОТЧИКІВ ДО ПОЛЬОТІВ З УРАХУВАННЯМ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЇХ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*А.Л. Злотніков, к.психол.н., с.н.с.; Д.П. Приходько, к.психол.н.
Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

Виходячи з мети «Концепції впровадження психологічної підготовки у Збройних Силах України», про роль та місце психологічної підготовки у загальній системі підготовки військ (сил), було визначено складові елементи, внутрішньої структури системи психологічної підготовки та розроблено схему психологічної підготовки курсантів-льотчиків до польотів, у Харківському університеті Повітряних Сил. Дана схема розроблена на основі науково-дослідних робіт «Прогнозування», «Психологічна готовність», «Процес», які були проведені в ХУПС спільно з науково-дослідним Інститутом проблем військової медицини Збройних Сил України, на замовлення Головного управління з виховної та соціально-психологічної роботи Збройних Сил. Вона передбачає три етапи. Перший етап – підготовчий, який містить роботу з експертною групою по вивченню рекомендацій методичного посібника «Регуляція психічного напруження курсантів-льотчиків у період наземної підготовки до польотів», роботу експертів що до вивчення рівня професійно-психологічної готовності курсантів-льотчиків до польотів та вивчення рівня їх професійно-значущих якостей. Другий етап – практичний, який містить використання методичних рекомендацій що до формування психологічної готовності курсантів-льотчиків до польотів. На цьому етапі проводять розподіл курсантів-льотчиків по рівням психологічної готовності до польотів на три групи (з низьким, середнім та високим рівнями психологічної готовності). Після розподілу курсантів-льотчиків на групи з ними експерти проводять роботу що до психокорекції, та психопрофілактики стану психологічної готовності до польотів в залежності від груп в які вони розподілені. Третій етап – заключний, який містить перевірку стану підготовленості курсантів-льотчиків до польотів та надання психологічної допомоги тим курсантам, які показали низький рівень психологічної готовності до польотів і не змогли самостійно підняти цей рівень. На даному етапі проводиться підсумковий аналіз стану психологічної готовності курсантів-льотчиків до польотів, рівень розвитку їх професійно-значущих якостей. В процесі проведення професійно-психологічної підготовки курсантів-льотчиків до польотів використовуються розроблені в рамках зазначених вище НДР такі методики: - метод експертної оцінки; - багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність-200» (Комп'ютерна тестова програма «Хвиля-1» до нього); - особистісний опитувальник «НПН-А» (Комп'ютерна тестова програма «Хвиля-2» до нього).

**ПРОГРАМА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-ОПЕРАТОРІВ РТВ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

М.В. Корчагін; А.І. Полтавець

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Програма спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців служби за контрактом операторських спеціальностей радіотехнічних військ Повітряних Сил Збройних Сил України спрямована на підвищення специфічної стійкості до факторів, пов'язаних з військово-професійною діяльністю: постійної нервової напруги, недолику кисню, замкнутого простору, порушення природного добового режиму, шумів радіолокаційних засобів та дизельних установок радіотехнічного комплексу, гіподинамії, гіпокінезії тощо. Завданнями програми є: переважний розвиток статичної силової та загальної витривалості на фоні великих фізичних та психологічних навантажень; розвиток та удосконалення здатності до концентрації уваги та швидкого засвоєння інформації на фоні впливу несприятливих факторів; розвиток та удосконалення здатності витримувати статичне напруження в умовах обмеженої рухової активності, замкнутого простору та гіпокінезії; розвиток здатності швидко відновлювати працездатність в умовах порушення природного добового режиму. Програма планується до впровадження в процес фізичної підготовки Збройних Сил України, що сприятиме підвищенню професійної працездатності та збереженню здоров'я військовослужбовців-операторів служби за контрактом.

**ВРАХУВАННЯ МОДАЛЬНОСТІ СПРИЙНЯТТЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН МАТЕМАТИЧНОГО
ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВВІЗ**

О. К. Фурсенко¹, к.т.н., доц.; Н.М. Генералова¹, к.пед.н.;

О.Г. Марченко¹, к.пед.н.; М.С. Генералова²

¹Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба;

²Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Ефективним навчально-виховний процес може бути лише за умов активних дій курсантів по сприйняттю і засвоєнню предметних знань. Сприйняття як психічний процес має свою сутність, зміст, форми і методи. Воно є відображенням в корі головного мозку предметів і явищ в цілому, у всій сукупності їх ознак і властивостей при безпосередньому впливі на органи відчуттів. Усім відомі п'ять основних способів, за допомогою яких людина сприймає світ: вона бачить, чує, має тактильну чутливість, смакові рецептори та нюх. В мозку сенсорна (отримана органами відчуттів) інформація трансформується в деякі уявлення або модель. Ці індивідуальні моделі називають модальностями сприйняття і переробки інформації. Модальність, яка використовується частіше ніж інші, називається домінантною або ведучою модальністю. У курсантському віці (16–20 років) світ сприймається особю переважно через зорові, слухові та рухові перцептивні дії. Звідси домінантними модальностями щодо сприйняття навчальної інформації є візуальна, аудіальна та кінестетична. У дослідженні встановлено, що міра домінування відповідної модальності залежить від індивідуальних психологічних характеристик особистості, її соціальної передісторії (сімейні умови, шкільна успішність тощо), траєкторії особистісного розвитку. Проте примірний розподіл курсантів за домінантними модальностями в академічних групах характеризується відносною стійкістю. У дослідженні підтверджено гіпотезу про те, що врахування домінантної модальності сприйняття та спирання на неї у процесі викладання вищої математики покращує засвоєння курсантами навча-

льного матеріалу. Урахування модальності сприйняття відбувалося через диференційований та індивідуальний підхід до курсантів у процесі пояснення навчального матеріалу (використання вербальних або наочних засобів навчання), відбору та розв'язання навчальних завдань (словесні, графічні вправи, вправи на підкреслення), контроль (усний або письмовий) та оцінювання результатів навчальної діяльності. Результатом проведеної роботи серед курсантів експериментальної групи є більш продуктивне у порівнянні з контрольною групою запам'ятовування базових формул (8 з 10 інтегралів з таблиці, у контрольній групі – 5 з 10). З ймовірністю $p=0,95$ підтверджено позитивну динаміку формування предметно-математичних знань, умінь і навичок (інтегрування та розв'язування диференціальних рівнянь).

ПРО СТРУКТУРУ НАУКОВИХ ПОВІДОМЛЕНЬ З ПИТАНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ф.І. Попов, к.пед.н., доц.; О.К. Одінаєв; Г.Г. Лисак

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Для науково-дослідницьких робіт експериментального характеру, найбільш притаманних науково-педагогічному складу, можливо рекомендувати наступну схему авторського наукового повідомлення: Формулювання суті повідомлення (роботи). Інформація про стан проблеми до того, як автор взявся за її рішення (короткий огляд сучасного стану питання; визначення чітких меж знання; виявлення проблеми; її значимість і теоретичне обґрунтування актуальності). Формулювання гіпотези (виявлення меж проблеми, в рамках яких вона вивчалася; викладення гіпотетичного варіанту її рішення; теоретичне обґрунтування прийнятої гіпотези). Виклад задач наукового пошуку і шляхів, за якими перевірялася гіпотеза. Виклад результатів по кожному із задач в окремоті. Це основний розділ повідомлення, в якому показується нові наукові результати в рішенні проблеми у вигляді наукових висновків, знайдених практичних рішень, встановлених зв'язків і закономірності, методичних правил, організаційних знахідок тощо. Результати роботи, складають її низовину, коротко підтверджуються фактами, даними дослідженнями або іншими засобами доказів їх достовірності. Теоретична інтерпретація отриманих нових наукових результатів (оцінка результатів в світлі сучасних теорій, перспективи розвитку проблеми, намагання прогнозу досліджень на далі, шляхи залучення отриманого нового наукового знання в практику).

ІДЕОЛОГІЧНА РОБОТА У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Д.Д. Кальмін, к.істор.н., доц.

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

У Концепції ідеологічної роботи у Збройних Силах України, що була затверджена на початку 2013 року підкреслюється: «Утворення якісно нових, невеликих за чисельністю, всебічно підготовлених, мобільних та боездатних Збройних Сил України потребує визначення нових ідеологічних і світоглядних орієнтирів виховання духовності військовослужбовців, в тому числі й ідеологічних засад діяльності збройних сил як інституту держави, призначеного виконувати конституційні завдання щодо оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності». Не викликає сумніву, дане положення, тому що прийняття консолідуючих чинників духовного світу солдат, сержантів, офіцерів та генералів дозволить подолати труднощі процесу реформування Збройних Сил України. Свідоме ігнорування ідеологічної роботи у Збройних Силах України

створює умови для погіршення морально-психологічного стану військ, що несе в собі реальну загрозу національній безпеці. Ідеологічна робота у Збройних Силах України повинна бути організована як системна, багатопланова, цілеспрямована та скоординована діяльність усіх суб'єктів військового управління.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

В.М. Токарєв, к.юр.н., доц.

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Корупція в Україні поширює негативний вплив на всі сфери суспільного життя. В умовах реформування Збройних Сил України великого значення набувають питання негайного вжиття системних та послідовних заходів з метою зменшення рівня корупції. За результатами проведених досліджень виявлено такі основні причини виникнення і поширення корупції у Збройних Силах України: соціально- економічні; законотворчі; низька ефективність заходів, що вживаються правоохоронними органами, органами прокуратури та судами, щодо притягнення винних у вчиненні корупційних правопорушень до відповідальності; морально – психологічні. З аналізу причин корупції, яке набула ознак системного явища витікає й система заходів для усунення цих причин, тобто система забезпечення законності. Основними напрямками системи роботи у Збройних Силах України щодо запобігання корупційним правопорушенням є такі: організаційно-господарські (підвищення матеріального рівня життя військовослужбовців); удосконалення законотворчої діяльності; поліпшення якості і ефективності роботи правоохоронних органів (своєчасне і повне розслідування скоєних корупційних діянь, викриття причин і умов), вжиття заходів щодо їх усунення та запобігання, поліпшення правового виховання військовослужбовців (систематичного вивчення антикорупційного законодавства, проведення роз'яснювальної роботи з питань попередження корупційних діянь), правова робота по запобіганню випадків порушення законів та прав особового складу, організація конкурсного підбору та розстановки кадрів, контроль фінансово-господарської діяльності, вжиття заходів щодо усунення недоліків посадових осіб, контроль за діяльністю підлеглих з боку командирів (начальників), притягнення до відповідальності осіб за вчинення корупційних правопорушень та інші. Дотримання законності є найважливішою умовою зміцнення обороноздатності держави.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ СИСТЕМ АНАЛИЗА НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В.А. Курвас, к.т.н., доц.

Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия»

Сегодня активно развивается российский индекс научного цитирования (РИНЦ). Национальная информационно-аналитическая система SCIENCE INDEX представляет собой надстройку над РИНЦ, которую можно использовать не только для оперативного обеспечения научных исследований актуальной справочно-библиографической информацией, но и применять ее как мощный инструмент, позволяющий оценить результативность и эффективность деятельности научно-исследовательских организаций, ученых, определить уровень научных журналов и др. Этот инструмент в ближайшем будущем предполагается использовать для объективного сравнения отечественных журналов с лучшими зарубежными изданиями. РИНЦ функционирует на базе «Научной электронной библиотеки» eLIBRARY.RU – крупнейшего российского информационного портала в области науки, технологии, медицины и образования, содержащего более 16,1 милли-

онов научних публікацій с анотаціями, в том числі по повному тексту більше 6,5 мільйонів публікацій журналів більше 9267 научних видавств світа. При цьому загальне число гіпертекстових посилань – 111 742 120. В каталозі научної періодики LIBRARY.RU по стану на 11.01.2013 містяться і доступні електронні версії 34795 журналів, в тому числі 7458 російських. Число журналів з повними текстами – 6929, із них російських журналів – 2676, в тому числі в відкритому доступі – 1731. Авторський указальник, містить більше 4,8 мільйонів авторів, в тому числі більше 590 тисяч російських. Інформаційно-аналітична система SCIENCE INDEX пропонує цілий ряд сервісів і аналітичних інструментів для авторів научних публікацій, для редакцій научних журналів, для наукових організацій і для адміністраторів. В межах іншого проекту – «Хто є хто в російській науці» ведеться облік найбільш часто цитуємих і активно працюючих російських учених. На сайті «Scientific.ru» складено рейтинг по даним Web of Science. Результати сгрупировані по розділах: 1) основні списки: авторів, у яких сумарне цитування статей по WoS – не менше 1000 і авторів, у яких цитування статей опублікованих в останні 7 років – не менше 100; 2) списки авторів по розташуванню: по містам, по країнам проживання за кордоном, по місцю роботи; 3) списки авторів по областям знання. Україна не має національного індекса наукового цитування, однак подібний показник розраховує Національна бібліотека ім. Вернадського. Для кожного наукового видання України розраховується індекс інтегрованості в систему наукових комунікацій (ІІСНК), який призначений для вимірювання ступеня доступності журналу наукової громадськості. Крім цього, для наукових журналів України приводяться: імпульс-фактор згідно Journal Citation Reports (дані Web of Science), рейтинг згідно SCImago Journal & Country Rank (дані SciVerse Scopus), рейтинг в РИНЦ, рейтинг в базі даних "Index Copernicus" (Польща), рейтинг згідно даним Google Scholar. Представлено список електронних наукових професійних видань. Запущена в 2004 році пошукова машина Google Scholar (GS) – Академія Google із-за її вільної доступності і високого якості, відкриває великі перспективи для оцінки наукового вкладу постсовєтських університетів. По результатам досліджень, GS покриває всі джерела із баз даних WoS і Scopus і додатково включає менш якісно контролювані колекції наукових публікацій із різних типів веб-документів. Індекс GS включає в себе більшість рецензованих онлайн журналів Європи і Америки найбільш наукових видавств. GS включає в себе журнали і документи (конференцій, дисертацій, наукових книг, препринтів), реферати, технічні звіти і іншу наукову літературу на всіх мовах, із різних джерел, із всіх областей досліджень у всіх країнах. Академія Google дозволяє без зусиль виконувати великий пошук наукової літератури. Можливо знайти роботи із різних академічних видавств, професійних товариств і університетських сховищ, а також всі доступні в Інтернеті наукові статті. GS використовується як і звичайний веб-пошук Google, при цьому з допомогою «Розширеного пошуку» можна автоматично сузити результати пошуку по конкретним журналам або статтям. Найбільш важливі результати пошуку по ключовим словам перераховуються в порядку рейтингу автора, кількості посилань к іншій наукової літературі, а також рейтинг журналу, в якому надрукована стаття. Завдяки своїй функції «цитуються в», GS надає доступ до анотацій статей, в яких процитована розглядавана стаття. Ця функція забезпечує індекс цитування раніше доступний тільки в Scopus і WoS. Функція GS «Статті по темі» надає список тісно пов'язаних статей, ранжованих по тому, як подібні ці статті на первинний результат, і враховується значимість кожної статті.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЧИСЛЕННЫЕ ИНДИКАТОРЫ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

В.А. Кирвас¹, к.т.н., доц.; В.В. Кирвас²

¹Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия»;

²Харьковский университет Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба

Существует экспертный и статистический подход к оценке результативности научных исследований (РНИ). Экспертный подход полагается на субъективное восприятие качества работы исследователя, и имеет два существенных недостатка – влияние человеческого фактора и высокая стоимость. Статистический подход опирается на численные оценки работ исследователя. Такие оценки не подвержены влиянию человеческого фактора, но они не представляют оценку всех аспектов работы исследователя. Однако численные показатели в настоящее время крайне востребованы, так как часто субъективной экспертной оценки недостаточно для принятия решения о РНИ и перспективности ученого. Принято считать, что одним из основных показателей РНИ ученого или научно-исследовательского коллектива является количество и качество его публикаций. Однако для правильного использования численных оценок важно понимать, что конкретно измеряет та или иная статистика, и как правильно должно быть интерпретировано экспертом значение каждой такой метрики. Востребованы понятные и достаточно объективные индикаторы РНИ ученых. Сегодня уже разработаны многочисленные численные показатели РНИ: показатель публикационной активности, индекс цитирования, индекс Хирша, индекс влияния издания (импакт-фактор), пятилетний импакт-фактор, индекс оперативности (immediacy index), коэффициенты самоцитируемости и самоцитирования и др. Количественный анализ *публикационной активности* является самым простым и естественным подходом к определению РНИ ученого. Однако, из-за сильного рассредоточения научной информации по увеличивающемуся числу изданий, многие публикации остаются невостребованными. *Индекс цитирования* (ИЦ) – принятая в научном сообществе мера значимости деятельности ученого. Величина ИЦ определяется количеством ссылок на статью в других источниках. Низкий ИЦ ученого, научного коллектива, журнала свидетельствует об их малой значимости в научной среде. Высокий ИЦ статей обычно указывает на их полезность, и считают его признаком важности исследователя. *Индекс Хирша* (H-index) – наукометрический показатель, который был разработан, чтобы получить более адекватную оценку РНИ (учёного, группы учёных, университета или страны в целом), чем дают общее число публикаций или ИЦ. H-index вычисляется на основе соотношении количества публикаций и их цитирования и сегодня представлен в реферативных базах данных различных компаний. В докладе анализируются принцип расчета, достоинства, и недостатки индекса Хирша. Существуют много его видоизменений: m-индекс, G-индекс предложенный Лео Эггом, который считается обеспечивает более высокое качество ранжирования и Gs-индекс, полученный на основе G-индекса путем исключения самоцитирования. *Импакт-фактор* – это численный показатель важности научного журнала. В последнее время руководители и эксперты в области науки все чаще обращаются к этому показателю, определяя уровень журналов, качество статей, опубликованных в них, а также оценивая уровень конкурсных заявок на финансовую поддержку исследователей. Импакт-фактор журналов, в которых опубликованы результаты научных исследований, оказывает существенное влияние на оценку этих результатов. Этот показатель показывает, сколько раз в среднем цитируется каждая опубликованная в журнале статья в течение двух последующих лет после выхода. Модификация импакт-фактора, призванная сгладить различие между журналами из разных научных областей, это показатель SNP и «взвешенный» показатель цитируемости SJR₂,

котрий учитываєт, что ссылка из высокоцитируемого журнала должна весить больше, чем из низкоцитируемого. Одновременно с импакт-фактором рассчитывается еще один показатель – *индекс оперативности* (immediacy index), показывающий, насколько быстро становятся известны в научном мире статьи, опубликованные в журнале. Высокий коэффициент самоцитируемости журнала означает его малую заметность, а высокий коэффициент самоцитирования журнала означает его изолированность, обособленность покрываемой им дисциплины.

ПРОБЛЕМИ ЩОДО НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ САМО- ТА ВЗАЄМОДОПОМОГИ

Р.І. Пахомов, к.т.н.; Т.В. Лаврут, к.геогр.н., доц.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Останнім часом у суспільстві спостерігається посилення уваги населення до свого здоров'я. Це зумовлено здоров'ям медичних послуг і ліків, збільшенням частки громадян з низькими доходами та, головним чином, загальною поінформованістю населення. Переважна більшість громадян розуміє, що їхнє особисте здоров'я залежить не стільки від ефективності функціонування державної системи охорони здоров'я, скільки від їхніх власних зусиль та можливостей. В Україні склалася така ситуація, що навіть далеко не всі лікарі добре знають сучасні способи само- і взаємодопомоги при невідкладних станах й усвідомлюють їх важливість. У навчальній медичній літературі, настановах для лікарів і навіть у монографіях, присвячених невідкладним станам, розділ невідкладної само- та взаємодопомоги, як правило, відсутній. Отже, вважаємо за доцільне цілеспрямовано навчати людину методам і засобам самодопомоги при невідкладних станах, що суттєво підвищить ефективність надання медичної допомоги населенню.

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОЇ СТІЙКОСТІ КУРСАНТІВ

Т.П. Колісник к.пед.н., доц.; І.К. Сезонова, к.т.н., доц.

Харківський національний університет внутрішніх справ

Професійна підготовка у вищих навчальних закладах є одним з етапів професійного становлення офіцера, на якому відбувається інтенсивне формування професійних знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей, закладається і розвивається позитивне ставлення до професії правоохоронця, що переростає в ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності. Зіставлення різних точок зору на феномен професійно-особистісної стійкості дозволило обґрунтувати досліджуване явище як інтегративне особистісне утворення сукупності професійних знань і умінь, ціннісно-цілових і емоційно-вольових якостей особистості, що дозволяють успішно виконувати професійну діяльність протягом тривалого часу, зберігаючи працездатність і інтерес до цієї діяльності. Спрямованість навчального процесу у вищому навчальному закладі на формування професійно-особистісної стійкості у курсантів забезпечує безперервність самоосвітньої діяльності і повинна відповідати кваліфікаційним вимогам підготовки фахівців правоохоронної сфери. Чинниками формування професійно-особистісної стійкості курсантів виступають об'єктивні (матеріально-побутові умови, якість професійної підготовки майбутніх професіоналів, соціальні відносини, матеріально-технічна оснащеність навчального процесу і ін.) і суб'єктивні (особливості індивідуальної свідомості курсантів, морально-вольові якості їх особистості, мотиви навчальної діяльності, ціннісні орієнтації та установки, задоволеність працею і обраною

професією; рівень сформованості професійної стійкості курсантів; сформованість професійно важливих якостей курсанта-майбутнього працівника органів внутрішніх справ) чинники, відносини між якими носять характер взаємозв'язку і взаємодії.

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНСЬКІЙ РОДИНІ

О.А. Циган

Харківський університетський ліцей

На сучасному етапі розвитку української сім'ї гострою постає проблема відродження її культури та духовності, які б базувалися на міцній системі морально-етичних цінностей. Аналіз педагогічних джерел вчених свідчить про те, що сім'я та родина, як підтверджує історичний досвід, найменше піддається руйнації та чужому впливу. Вона міцно тримається рідної духовної культури, береже традиції та звичаї минулих поколінь свого народу, є своєрідним джерелом для засвоєння та примноження морально-етичних цінностей. Метою дослідження є розкриття морально-етичних цінностей української сім'ї у вихованні дитини другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Домінуючі в українській сім'ї цінності морально-етичного виховання сприяли вихованню у дітей відповідної поведінки, проявом якої були доброзичливість, чесність, порядність, чуйність до хворих та відповідальність. Отже, найбільш стійким, соціально і духовно значущим інститутом у вихованні морально-етичних цінностей особистості є сім'я, яка зберігає і передає тисячолітню культуру українського народу. Виховання в українській сім'ї другої половини ХІХ – початку ХХ століття полягало у забезпеченні виховання шляхетного, працелюбного, шанобливого до близьких людей нового покоління, здатного засвоїти та зберегти найвищі морально-етичні ідеали.

РОЗВИТОК ПСИХОФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ШТУРМАНІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

С.О. Юр'єв

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Тенденції розвитку Збройних Сил України тісно пов'язані із широким застосуванням сучасної бойової техніки та впровадженням комп'ютеризації різних видів їх діяльності. Це стосується і Повітряних Сил, які до 2015 року повинні бути найбільш мобільним, науково і енергоємним видом Збройних Сил України. Реорганізація Повітряних Сил Збройних Сил України з особливою гостротою ставить питання про підвищення якості підготовки військових спеціалістів. На сучасному етапі у випадку початку бойових дій важлива роль в досягненні перемоги буде належати від підготовленості особового складу, тренуваності його функціональних та сенсорних систем. Об'єктивні закономірності сучасних бойових дій свідчать про те, що головним фактором, який надає перевагу є людина, якісно підготовлена фізично та психологічно, яка досконало володіє бойовою технікою та зброєю, стійка до змін природного середовища та довготривалої професійної діяльності. Проте, незважаючи на зростаючу кількість матеріалів щодо процесу фізичного виховання у ВВНЗ на теперішній час відсутній комплексний аналіз змісту та технології формування психофізичної якості у майбутніх офіцерів в умовах кредитно-модульної системи навчання. Такий стан наукового знання зумовлює необхідність розв'язання суперечностей, що об'єктивно мають місце в теорії та практиці педагогіки, а саме: між вимогами, що висуваються до психофізичних

якостей офіцера, як важливого компоненту загальної готовності, та існуючою системою його професійної підготовки у вищому навчальному закладі; між накопиченим досвідом фізкультурної освіти майбутніх фахівців та відсутністю цілеспрямованої організації фізичної підготовки курсантів. Важливо відзначити, що високий рівень фізичної підготовленості льотчиків є гарною базою для вироблення в них у короткий термін необхідних психофізичних якостей і навичок.

СПЕЦІАЛЬНА ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

О.І. Попович, к.істор.н., с.н.с.

Львівський національний аграрний університет

Практика бойової підготовки та результати наукових досліджень підтверджують, що відмінності фахової діяльності військовослужбовців різних військових спеціальностей вимагають необхідності впровадження до процесу їх бойової підготовки спеціальної фізичної підготовки. Спеціальна спрямованість фізичної підготовки складається з органічного співвідношення засобів, методів і форм загальної і спеціальної фізичної підготовки, забезпечення на основі загальної фізичної підготовки пріоритетного розвитку спеціальних рухових та психічних якостей, прикладних навичок і рухових умінь, які є найважливішими для забезпечення високого рівня військово-професійної майстерності й боєздатності військовослужбовців. Широке використання методів і засобів спеціальної фізичної підготовки дозволяє успішно формувати у військовослужбовців важливі для їхньої бойової діяльності якості і навички, які є основою бойової майстерності й ефективного використання бойової техніки та зброї. Перебудови у військовій справі, що відбуваються протягом останнього десятиріччя, пов'язані з появою принципово нових видів зброї і бойової техніки та нових військових спеціальностей. Необхідність широкого використання спеціальних засобів фізичної підготовки військовослужбовців обумовлена передусім тим, що відмінності у вимогах до фізичної підготовленості особового складу різних родів військ і військових спеціальностей не лише об'єктивно існують, але й мають виразну тенденцію до подальшого поглиблення. Підготовка будь-якого висококласного фахівця не може бути повноцінною, якщо вона обмежується лише знанням техніки і вмінням її застосовувати. Неодмінною умовою успіху виконання бойових завдань є фізичні можливості кожного фахівця, а також підрозділу, розрахунку або екіпажу. Це вимагає від особового складу не тільки відмінного технічного вишколу, а й максимально високого рівня розвитку тих спеціальних рухових і психічних якостей і рухових навичок, від яких залежить успішність їх бойової діяльності в сучасних умовах ведення бою. Необхідність високого рівня розвитку окремих спеціальних рухових і психічних якостей, а також формування деяких специфічних прикладних навичок у військовослужбовців різних видів, родів військ і військових спеціальностей не означає зниження ролі загальної фізичної підготовки. Важливість загальної фізичної підготовленості військовослужбовців безперечна. Високий рівень розвитку загальних рухових якостей є передумовою для розвитку спеціальних якостей, які особливо важливі для військовослужбовців того чи іншого роду військ або військової спеціальності.

Не менш важливе значення для формування та вдосконалення у військовослужбовців навичок у використанні бойової техніки і зброї має й різнобічність фізичної підготовки. Оволодіння спеціальними руховими навичками відбувається максимально швидко й ефективно тоді, коли військовослужбовці мають широкий запас

рухових навичок, раніше напрацьованих за допомогою різноманітних фізичних вправ. Різнобічність і високий рівень загальної фізичної підготовки забезпечує стійкість організму до впливу несприятливих факторів бойової діяльності – обмеженої рухливості, проникаючої радіації, дії отруйних речовин та інших чинників. Різнобічна фізична підготовленість є важливою складовою частиною, підґрунтям для успішного формування спеціальної фізичної підготовленості, без чого неможливе досягнення високого рівня розвитку особливо важливих для військовослужбовців різних військових спеціальностей спеціальних рухових, психічних якостей та прикладних рухових навичок. Система фізичної підготовки, що розроблена з урахуванням спеціальної спрямованості, повинна передбачати вирішення наступних завдань: забезпечення пріоритетного розвитку особливо важливих для конкретної військової спеціальності необхідних прикладних рухових якостей; покращання рухових навичок, що відбивають основні військово-професійні дії особового складу різних видів і родів військ; забезпечення психічної стійкості до несприятливих факторів і специфічних умов бойової діяльності та значних фізичних навантажень; формування і збереження у військовослужбовців високого рівня професійної працездатності.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В.В. Соколовський

Академія внутрішніх військ МВС України

Емоційно-вольова культура – це фундаментальна сутнісна характеристика особистості, яка визначає певний рівень її розвитку, здатність останньої до оволодіння власною поведінкою, адекватно проявляти власні емоції та реагувати на емоції інших, управляти емоційним станом і емоційними реакціями на зовнішні та внутрішні діяння, до самоутворення, саморегуляції, самоорганізації свого життя та діяльності, самообмеження деяких безпосередніх прагнень і потреб, самоконтролю та виявлення вольових якостей. Зміст емоційно-вольової культури ми розглядаємо через інтегроване розуміння емоційно-почуттєвих та вольових виявів особистості, які мають індивідуальну своєрідність, постійно змінюються та поповнюються. Грунтуючись на аналізі психолого-педагогічних досліджень, наукової літератури, а також практики навчально-виховної роботи ВВНЗ, ми зробили висновок, що формування емоційно-вольової культури майбутніх офіцерів внутрішніх військ буде ефективним, якщо у процесі їхньої професійної підготовки буде: 1) забезпечено розвиток у курсантів стійкої мотивації опанування емоційно-вольовою культурою на ґрунті усвідомлення її як професійної значущої якості; 2) застосовано в навчально-виховному процесі педагогічного інструментарію (форм, методів, засобів), що вимагає вияву емоцій та вольових якостей особистості; 3) залучено курсантів до самовдосконалення емоційно-вольової сфери та відповідних знань, умінь, особистісних якостей.

ЗНАЧЕННЯ ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

К.І. Сидоров,

Військова частина А2860

В сучасних умовах реформування та розвитку Збройних Сил України ідеологічна робота в Збройних Силах України є важливим напрямком роботи командирів усіх рівнів та їх заступників з виховної роботи. Вона спрямована на формування світогляду воїна – захисника Вітчизни, громадянина і патріота, усвідомлення ним особистої відповідальності за захист Батьківщини, підвищення рівня духовності,

загальної, професійної та особистої культури військовослужбовців і цивільного персоналу, їх долучення до культурних цінностей Українського народу, здорового способу життя, формування військових традицій та ритуалів. Ключовою фігурою ідеологічної роботи є офіцерський склад, який повинен бути взірцем культури та вихованості. Командири усіх рівнів несуть відповідальність за стан та організацію ідеологічної роботи, вони повинні проводити роботу з підлеглими офіцерами як з суб'єктами та об'єктами ідеологічного впливу на особовий склад. При системному та відповідальному підході до ідеологічної роботи з особовим складом, слід очікувати: глибоке усвідомлення кожним військовослужбовцем необхідності дотримання вимог Конституції та законів України, Військової присяги, особистої відповідальності за захист Вітчизни; досягнення і підтримання необхідного рівня готовності до виконання завдань оборони України, захисту її суверенітету, незалежності та територіальної цілісності; подолання негативних явищ у військових колективах, забезпечення належного рівня військової дисципліни та правопорядку; припинення процесу плінності офіцерських кадрів та військовослужбовців військової служби за контрактом; формування позитивного іміджу та підвищення авторитету Збройних Сил у суспільстві.

ЦІННІСНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОГО ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

І.Г. Мухіна, к.істор.н., доц.

Харківський інститут фінансів УДУФМТ

Однією з пріоритетних завдань на пострадянському просторі є формування національного освітньо-культурного простору, який би відповідав реаліям сьогодення. Радянський ціннісний досвід, що відкидався у перші роки після розпаду радянської формації, тепер потребує глибокого переосмислення і переоцінки, а виявлення позитивних і негативних аспектів функціонування освіти радянського періоду допоможе у пошуку нових ціннісних векторів по створенню сучасного освітнього і культурного простору. У доповіді звертається увага на цільові орієнтири національної освіти, акцентується увага на позитивних досягненнях радянської освітньо-виховної системи та зосереджується увага на тих проблемах, які має національна освіта в успадкуванні ціннісного досвіду попередніх поколінь. Стверджується, що сучасний український освітньо-культурний простір повинен базуватися на фундаментальних загальнолюдських цінностях, на демократизації, орієнтуватися на людину як основного творця суспільних та культурних цінностей. гуманітарний вимір освіти відкриває перспективу для справжнього демократизму освітянського процесу, в якому педагоги й учні є повноправними суб'єктами системи освіти. Основною навчання має бути рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Потрібна принципово нова демократична освітньо-педагогічна ідеологія на всіх щаблях освіти, необхідна переорієнтація з інформаційного на проблемно-діяльний тип освіти. Вхідження національного освітнього простору у світовий повинно відбуватися на основі збереження національних традицій і цінностей.